

Nr 137.

Kungl. Maj:ts nådiga proposition till riksdagen angående gäldandet av vissa å krigstjänstgöringstid belöpande pensionsavgifter för armén tillhörande personal; given Stockholms slott den 1 mars 1918.

Under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över lantförsvärsärenden för denna dag vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen medgiva,

att, därest delägare i arméns pensionskassa och arméns nya änke- och pupillkassa avlider, innan inbetalning skett av sådana avgifter till nämnda kassor, med vilkas erläggande anstånd jämlit gällande krigs- avlöningsreglemente åtnjutits, ifrågavarande vid dödsfallet oguldna avgifter må gäldas av statsverket.

De till ärendet hörande handlingar skola tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott; och Kungl. Maj:t förbliver riksdagen med all kungl. nåd och ynnest städse välbevågen.

GUSTAF.

E. A. Nilson.

*Utdrag av protokollet över lantförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
den 1 mars 1918.*

Närvarande:

Hans excellens herr statsministern EDÉN,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena HELLNER,
Statsråden PETERSSON,
SCHOTTE,
PETRÉN,
NILSON,
LÖFGREN,
friherre PALMSTIERNA,
RYDÉN,
UNDÉN,
THORSSON.

Departementschefen, statsrådet Nilson, yttrade härefter:

»Uti § 5 av nådiga reglementet för avlöning vid armén på krigsfot (krigsavlöningsreglementet) den 11 juni 1915 stadgades följande:

1. Till personal, som åtnjuter krigslön, utgå icke densamma å stat eller eljest tillförsäkrade fredsavlöningsförmåner eller pension och fyllnadspension från arméns pensionskassa.

Sådan personal tillkommande pension eller fyllnadspension från arméns pensionskassa ävensom inkvarterings- och servisbidrag av stad uppbäras för krigstjänstgöringstiden av kronan.

2. För delägare i arméns pensionskassa eller arméns nya änke- och pupillkassa skall anstå med inbetalning av stadgade avgifter för den tid, varunder delägare uppbär krigslön. Beträffande erläggande efter krigstjänstgöringstidens slut av sådana avgifter, för vilka anstånd åtnjutits, gäller vad därom särskilt stadgas.

Anledningen till det uti mom. 2 intagna stadgandet om anstånd med pensionsavgifters inbetalande är, att efter lantförsvarets övergång från fredsfoot till krigsfot löneutbetalningarna till personalen icke vidare ske genom fredskassaförvaltningarna utan genom nyinrättade krigskassa-

avdelningar, vilkas chefer, i olikhet med cheferna för fredskassaförvaltningarna, icke lämpligen ansetts böra åläggas att vara redogörare hos pensionskassorna.

På grund av förenämnda i mom. 2 intagna bestämmelser anmodades direktionen över arméns pensionskassa den 30 juli 1915 att avgiva förslag till föreskrifter beträffande erläggande efter krigstjänstgöringstidens slut av sådana avgifter, för vilka anstånd åtnjutits.

Direktionens
över arméns
pensionskassa
skrivelse den
18 augusti
1915.

Till åtlydnad härav avgav direktionen i underdånig skrivelse den 18 augusti 1915 förslag i ämnet samt anförde därvid i huvudsak följande:

Av den speciella motiveringen till de sakkunnigas för revision av bestämmelserna rörande arméns och marinens avlöning under krigstjänstgöringstid betänkande den 27 mars 1915 framginge med tydlighet, att bestämmelsen om anstånd med pensionsavgifternas erläggande under tid, då krigslön uppbares, avsåge alla slag av pensionsavgifter till arméns pensionskassa och arméns nya änke- och pupillkassa. I händelse av mobilisering komme alltså till följd av denna bestämmelse dessa avgifter, som för år 1914 för hela armén utgjort 650,784 kronor, till större eller mindre del icke att till direktionen inflyta på de enligt gällande reglementen för arméns pensionskassa och arméns nya änke- och pupillkassa bestämda tider, och detta under måhända rätt lång tid.

Då emellertid dessa avgifter vore avsedda att användas till pensioneringskostnader, komme, om icke direktionen bereddes något vederlag, med stor sannolikhet utbetalandet av pensionerna att möta svårigheter. Detta vederlag syntes direktionen lämpligast böra bestå däri, att statsverket på rekvisition tillhandahölle direktionen före varje kvartals slut ett förskott, ungefärligen motsvarande summan av de avgifter, med vilkas inbetalande anstånd åtnjutits, att av direktionen redovisas, i mån som efter krigstjänstgöringstidens slut avgifterna i fråga till direktionen inflöte.

Beträffande frågan om på vad sätt efter krigstjänstgöringstidens slut löntagare, som åtnjutit anstånd med inbetalandet av pensionsavgifterna till arméns pensionskassa och arméns nya änke- och pupillkassa, skulle erlägga desamma, ansåge direktionen, på det att löntagare icke skulle betungas med allt för stora löneavdrag, lämpligt, att pensionsavgifterna i fråga avbördades genom proportionerliga avdrag å lönen, och tillåte sig direktionen i sådant avseende föreslå följande föreskrifter, under förutsättning dock att direktionen erhöle ovan föreslaget vederlag:

1) Om delägare varit till krigstjänstgöring inkallad och därunder uppburit krigslön *under högst tre månader*, borde av under sagda tid belöpande avgifter till arméns pensionskassa och arméns nya änke- och

pupillkassa av vederbörande redogörare vid utbetalning av lön hälften innehållas vid den efter krigstjänstgöringstidens slut infallande första kvartalsuppbörden och återstoden vid därpå följande kvartalsuppbörd.

2) Om delägare varit till krigstjänstgöring inkallad och därunder uppburit krigslön *under mer än tre månader*, borde av de under sagda tid belöpande avgifter till arméns pensionskassa och arméns nya änke- och pupillkassa av vederbörande redogörare vid utbetalning av lön en fjärdedel innehållas vid den efter krigstjänstgöringstidens slut infallande första kvartalsuppbörden samt ytterligare en fjärdedel vid var och en av därpå följande kvartalsuppbörderna.

Vad åter anginge erläggande av oguldna avgifter till arméns pensionskassa och arméns nya änke- och pupillkassa för under krigstjänstgöringstid *avlidna* lörtagare, hemställde direktionen, såsom mest överensstämmande med rättvisa och billighet, att alla dylika avgifter måtte gäldas av statsverket.

Arméförvaltningens civila departements yttrande.

Uti häröver den 8 februari 1916 avgivet utlåtande tillstyrkte arméförvaltningens civila departement bifall till direktionens förevarande förslag.

Statskontorets yttrande.

Uti den 16 september 1916 avgivet yttrande anförde statskontoret följande: Enligt § 5 mom. 1 av krigsavlöningsreglementet skulle visserligen, på samma gång som avgifterna till arméns pensionskassa upphörde att inbetalas, jämväl all pensionsutbetalning till sådana pensionärer, som åtnjöte krigslön, upphöra; men de sålunda innehållna pensionsbeloppen skulle i stället uppbäras av kronan. Under mobiliseringstiden komme alltså icke blott änke- och barnpensioneringen utan även tjänstemannapensioneringen att föranleda ungefär lika stora utbetalningar som förut, under det att en del av de pensionsavgifter, varmed utgifterna delvis skulle bestridas, icke inflöte. Den brist på medel för bestridande av pensioneringskostnaderna, som sålunda kunde uppkomma för direktionen, syntes i första hand kunna motverkas genom en föreskrift, att de pensionsbelopp, som kronan skulle äga uppbära, icke behövde inlevereras till statsverket, förrän normala förhållanden återinträtt. Om även med utnyttjande av ett sådant medgivande brist skulle uppstå, syntes icke något hinder förefinnas att täcka densamma från förslagsanslaget till upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda pensionsbelopp samt till fyllnadspensioner, vilket anslag just vore avsett att bestrida pensioneringskostnaderna, i den mån de icke kunde täckas av inflytande avgifter och kassans övriga årliga inkomster.

Mot vad direktionen i övrigt föreslagit, vore från statskontorets sida intet att erinra, men ansåge sig statskontoret böra framhålla, att då nu gällande, av riksdagen godkända pensioneringsgrunder för armén vilade på förutsättningen, att löntagaren själv skulle vidkännas vissa avgifter för egen pensionering, den föreslagna bestämmelsen, att sådana avgifter i vissa fall skulle gäldas av statsmedel, syntes vara av beskaffenhet, att riksdagens bifall därtill vore erforderligt.

Med bifall till Kungl. Maj:ts därom i proposition (nr 190) till 1917 års riksdag gjorda framställning medgav riksdagen enligt skrivelse den 12 juni 1917 (nr 10 punkt 19), att på grund av bestämmelse i gällande krigsavlöningsreglemente oguldna avgifter till arméns pensionskassa och arméns nya änke- och pupillkassa för under krigstjänstgöringstid avlidna delägare i nämnda kassor finge gäldas av statsverket.

Beslut av
1917 års riksdag.

I sammanhang härmed förklarade sig riksdagen för sin del instämma i det av statskontoret i dess förenämnda yttrande gjorda uttalandet därom, att hinder icke syntes förefinnas att täcka eventuell brist på medel för bestridande av pensioneringskostnaderna från förslagsanslaget till upprätthållande av arméns pensionskassas egen pensionering med fastställda belopp samt till fyllnadspensioner, vilket anslag just vore avsett att bestrida pensioneringskostnaderna, i den mån de icke kunde täckas av inflytande avgifter och kassans övriga årliga inkomster.

Sedan härefter direktionen över arméns pensionskassa anbefallts att avgiva förnyat underdånigt utlåtande rörande erforderliga bestämmelser i fråga om inbetalning av sådana pensionsavgifter, med vilkas gäldande anstånd medgivits enligt vederbörligt krigsavlöningsreglemente, har direktionen uti underdånig skrivelse den 28 november 1917 anfört följande:

Direktionens
över arméns
pensionskassa
yttrande den
28 november
1917.

Enligt inhämtade upplysningar i lantförsvarsdepartementet avsåge den förnyade remissen

dels att, då erfarenheten efter ytterligare tvenne års förlopp av nu pågående världskrig givit vid handen, att efter en lång mobiliseringstid den av direktionen i dess föregående utlåtande föreslagna amorteringstiden torde bliva för kort och för löntagaren således allt för betungande, lämna direktionen tillfälle att före ärendets avgörande avgiva ett för alla förhållanden mera anpassligt stadgeförslag,

dels ock att inhämta direktionens yttrande, huruvida förslagsanslaget till arméns pensionskassas egen pensionering samt till fyllnadspensioner lämpligen även borde förskottera den brist på medel för bestridande av pensioneringskostnaderna, som för arméns nya änke- och pupillkassa

kunde uppstå i följd av mobiliserad löntagare medgivet anstånd med inbetalning av avgifter till sagda kassa.

Genom att åt mobiliserad löntagare lämna tillfälle att amortera de under krigstjänstgöringstiden belöpande avgifterna under längre tid än som först ifrågasatts komme risken, att dylik löntagare avlede, innan avgifterna vore till fullo guldna, att ökas och i följd härav även kassornas förlustrisk, då gällande reglementen för kassorna innehölle bestämmelser därom, att vad av retroaktiv-, övergångs- och befodringsavgifter vid en löntagares dödsfall vore oguldet skulle avkortas. Om amorteringstiden nu skulle utsträckas utöver vad som förut föreslagits, syntes det därför direktionen såsom ett oeftergivligt villkor för undvikande av förlust för kassorna, att vad av dylika avgifter vid löntagares dödsfall kunde vara oguldet skulle av statsverket gäldas.

Även torde i sådant fall oguldna årsavgifter böra gäldas av statsverket, enär väl de flesta dödsfall, som inträffade efter krigstjänstgöringstidens slut men innan avgifterna vore till fullo guldna, berodde på skador eller ansträngningar under krigstjänstgöringstiden och riksdagen ju redan medgivit, att oguldna avgifter för under krigstjänstgöringstiden avlidna löntagare skulle gäldas av statsverket. I annat fall skulle ju efter familjeförsörjarens frånfälle — ett nog så kännbart slag i och för sig själv — stärbhuset komma att betungas med erläggande av i många fall avsevärda belopp, något som syntes direktionen väl hårt och knappast staten värdigt, i synnerhet som den ifrågasatta åtgärden att framskjuta tiden för avgifternas erläggande icke varit föranledd av från löntagarnas sida framställda önskingar.

Under förutsättning alltså, att efter krigstjänstgöringstiden avlidna delägars oguldna avgifter, åtminstone retroaktiv-, befodrings- och övergångsavgifter, gäldades av statsverket, ansåge direktionen efter numera vunnna erfarenhet ur alla synpunkter lämpligast, att avgiftsbetalningen ordnades så, att löntagare, som åtnjöte anstånd med inbetalandet av pensionsavgifterna, efter krigstjänstgöringen tillätes erlägga desamma under loppet av en mot krigstjänstgöringstidens längd svarande tidsperiod, och tilläte sig direktionen i sådant avseende föreslå följande förnyade stadgeförlag:

Om delägar varit till krigstjänstgöring inkallad och därunder uppburit krigslön, skall av vederbörande redogörare vid den efter krigstjänstgöringstidens slut infallande första och därpå följande kvartalsuppbörder genom proportionerliga avdrag å lönen innehållas så mycket, att de under krigstjänstgöringstiden belöpande pensionsavgifterna till arméns pensionskassa och arméns nya änke- och pupillkassa kunna vara till fullo guldna inom loppet av en tidsrymd lika lång som delägarrens krigstjänstgöringstid.

I fråga om huru nya änkekassans eventuella brist på medel för bestridande av pensioneringskostnaderna i följd av mobiliserade löntagare medgivet anstånd med avgiftsbetalningen borde tackas, ville direktionen — under erinran därom, att direktionen under år 1915 från förslagsanslaget till arméns pensionskassas egen pensionering och till fyllnads-pensioner utbekommit likvid för 1914 års avgifter till arméns nya änke- och pupillkassa för under sagda år mobiliserade löntagare, vilka avgifter enligt bestämmelse i 1914 års krigsavlöningsreglemente skulle gäldas av statsverket — endast hänvisa till i statskontorets skrivelse av den 16 september 1916 härutinnan gjorda uttalande, som även vunnit riksdagens godkännande och naturligen avsåge såväl arméns pensionskassa som arméns nya änke- och pupillkassa.

Genom brev den 21 december 1917 har Kungl. Maj:t för tiden intill dess nytt krigsavlöningsreglemente blivit i vederbörlig ordning fastställt, föreskrivit, att för delägare i arméns pensionskassa och arméns nya änke- och pupillkassa, vilken varit inkallad till krigstjänstgöring och därunder uppburit krigslön, skall av vederbörande redogörare vid den efter krigstjänstgöringstidens slut infallande första och därpå följande kvartalsuppbörder genom proportionerliga avdrag å lönen innehållas så mycket, att de avgifter till nämnda kassor, med vilkas inbetalande delägaren under krigstjänstgöringstiden åtnjutit anstånd, kunna varda till fullo guldna inom loppet av en tidsrymd lika lång som delägarens krigstjänstgöringstid. Därjämte har föreskrivits, att, i den händelse delägare dör under den tid, inbetalning av omförmälda avgifter pågår, direktionen över arméns pensionskassa skall äga inkomma med förslag rörande sättet för gäldande av ännu för samma delägare resterande avgifter.

Kungl. brev
den 21 decem-
ber 1917.

Krigsavlöningsreglementet av den 11 juni 1915 upphörde att gälla med utgången av år 1916. Förut omförmälda bestämmelse angående anstånd med inbetalning av pensionsavgifter under krigstjänstgöringstid har emellertid oförändrad influtit såväl i det nu gällande krigsavlöningsreglementet av den 24 november 1916 som ock i det förslag till nytt sådant reglemente, som genom Kungl. Maj:ts proposition den 31 december 1917 (nr 24) underställts innevarande års riksdags prövning.

Departements-
chefen.

Såsom av den föregående redogörelsen framgår, har riksdagen medgivit, att de på grund av förenämnda bestämmelse i krigsavlöningsreglementet oguldna avgifter till arméns pensionskassa och arméns nya änke- och pupillkassa må gäldas av statsverket, för den händelse löntagaren avlidit under krigstjänstgöringstiden. Eljest skola dessa avgifter efter

krigstjänstgöringstidens slut inbetalas av löntagaren enligt de närmare föreskrifter, som det ankommer på Kungl. Maj:t att meddela. Provisoriska bestämmelser i förevarande hänseende, avsedda att gälla för tiden intill dess nytt krigsavlöningsreglemente blivit fastställt, hava, såsom förut nämnts, blivit utfärdade, och har därvid tiden för verkställande av ifrågavarande inbetalning ansetts lämpligen böra sättas i relation till mobiliseringstidens längd.

Enligt gällande reglementen för arméns pensionskassa och arméns nya änke- och pupillkassa skall avkortning äga rum av sådana retroaktiv-, övergångs- och befordringsavgifter till nämnda kassor, som vid delägares frånfälle äro oguldna. Då, särskilt för den händelse inbetalningen av ifrågavarande avgifter fördelas på en relativt lång tidsrymd, avsevärd förlust kan komma att genom sådan avkortning tillfogas kassorna, finner jag mig böra tillstyrka, att staten övertager berörda förlustrisk, eller med andra ord att förenämnda vid delägares frånfälle oguldna avgifter gäldas av statsverket.

Vad därefter angår de vid delägares dödsfall oguldna årsavgifter till omförmälda kassor, anser jag, i likhet med direktionen över arméns pensionskassa, det vara med billighet överensstämmande, att avliden delägares stärbhus befrias från skyldighet att inbetala även dylika avgifter samt att jämväl dessa gäldas av statsverket.

Jag får alltså hemställa, det täcktes Eders Kungl. Maj:t föreslå riksdagen medgiva,

att, därest delägare i arméns pensionskassa och arméns nya änke- och pupillkassa avlider, innan inbetalning skett av sådana avgifter till nämnda kassor, med vilkas erläggande anstånd jämlikt gällande krigsavlöningsreglemente åtnjutits, ifrågavarande vid dödsfallet oguldna avgifter må gäldas av statsverket.»

Till denna, av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen lämna bifall; och skulle till riksdagen avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Thomas Adlercreutz.